

Sopes de farigola a la presó de Montblanc

El pas accidental del Cardenal Vidal i Barraquer per la presó de Montblanc (1936)

RESUM

El record de l'empresonament del Cardenal Vidal i Barraquer a la presó de Montblanc encara perdura en la memòria de molts montblanquins. Les germanes Maria i Mercè Folch Serra aporten un nou testimoni d'aquells moments tant transcendents en la vida del cardenal. Aquesta nova font oral i la digitalització recent d'articles d'àmbit local són fonts que deixen entreveure que la salvació de Vidal i Barraquer no fou casual i que la fermesa de diversos montblanquins va influir en la seva sort.

RESUMEN

El recuerdo del encarcelamiento del Cardenal Vidal i Barraquer en la prisión de Montblanc todavía es presente en la memoria de muchos locales. Las hermanas Maria i Mercè Folch Serra aportan un nuevo testimonio de esos momentos trascendentales en la vida del cardenal. Esta nueva fuente oral y la digitalización reciente de artículos de ámbito local son fuentes que dejan entrever que la salvación de Vidal i Barraquer no fue casual y que la tenacidad de algunos locales influyó en su suerte.

ABSTRACT

The memory of the imprisonment of Cardinal Vidal i Barraquer in the prison of Montblanc is still present in the memory of many locals. The Maria and Mercè Folch Serra sisters bring a new testimony of those momentous moments in the life of the cardinal. This new oral source and the recent digitalization of articles of local scope are sources that allow us to see that the salvation of Vidal i Barraquer was not accidental and that the tenacity of some citizens of Montblanc influenced their fate.

Paraules clau: Cardenal, Francesc Vidal i Barraquer, Montblanc, Cambrils, memòria oral, guerra civil, Ramon Porte Dalmau, Ventura Gassol Rovira, Josep Folch Folch.

Palabras clave: Cardenal, Francesc Vidal i Barraquer, Montblanc, Cambrils, Memoria oral, guerra civil, Ramón Porté Dalmau, Ventura Gassol Rovira, Josep Folch Folch.

:

Jordi Moreno Rovira és natural de Cambrils. Va estudiar enginyeria en informàtica a la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona. Membre del consell de redacció de la Revista *Cambrils*, d'on és columnista habitual i autor d'articles d'investigació i recerca sobre història de Cambrils.

Sopes de farigola a la presó de Montblanc

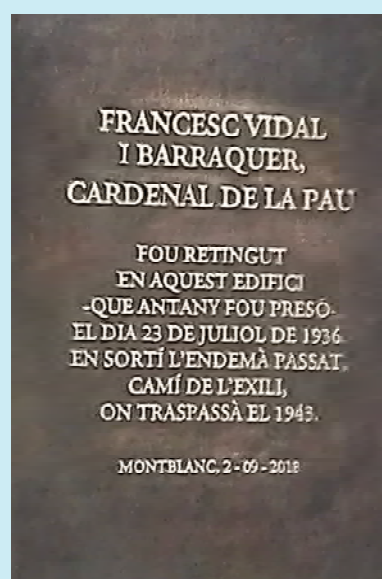
El pas accidental del Cardenal Vidal i Barraquer per la presó de Montblanc (1936)

Jordi Moreno Rovira

*jordi.moreno.rovira@gmail.com

La biografia del Cardenal Vidal i Barraquer escrita per Mossèn Ramon Muntanyola i reeditada recentment pel pare Josep Massot dins les publicacions de l'Abadia de Montserrat ens explica detalladament com va ser la seva detenció del cardenal a Poblet i el seu empresonament a la presó de Montblanc els dies 23 i 24 de juliol de 1936. Des del moment en que va ser editat el llibre, censurat en un primer moment, fins a dia d'avui, noves fonts escrites i orals reforcen la crònica de Muntanyola i ens permeten entreveure que la salvació del nostre cardenal no fou casual i que la fermesa de diversos montblanquins permeteren el seu alliberament vers a l'exili.

Aquest episodi històric roman encara en la memòria de moltes famílies de la vila ducal com és el cas de les germanes Maria i Merce Folch Serra. Gràcies a l'amistat que mantenia el seu pare, Salvador Folch Roselló amb l'alcalde d'aleshores, Jaume Foguet March, sabem nous detalls sobre el cotxe escollit pels revolucionaris en el seu intent infructuós de transportar el Cardenal des de Vimbodí a l'Hospitalet de Llobregat. Les germanes Folch recorden haver sentit explicar al seu pare que el cotxe i el conductor eren de Montblanc, l'home que tenia una tocineria a plaça del poble feia també de xofer ocasional. Aquest conductor conscient del que portava entre mans va ser el primer en avisar del que estava passant als empleats del taller d'un garatge anomenat Lligonya proper al pont vell de Montblanc. Entenem doncs que es tracta de la primera aturada del cotxe relativa a la manca de combustible, sobre la segona averia, les germanes apunten que va ser simulada i intencionada, una estratègia per donar temps als empleats del taller per avisar a l'alcalde i actuar contra les persones que retenien al Cardenal i el seu secretari Joan Viladrich. Un cop alliberat el Cardenal, el mateix Foguet hauria ofert casa seva per allotjar al Cardenal i acompanyants però finalment es va escollir la presó com a lloc més segur. En aquest sentit, es va fer una crida de voluntaris que poguessin fer guàrdia a la presó. Eren uns moments convulsos i algunes famílies per por a represàlies s'hi negaren, contestant *-no hi ha res que duri cent anys-*. Montblanc aleshores era governat pel Comitè Antifeixista amb Ramon Porté Dalmau i Josep Folch i Folch al capdavant, l'alcalde d'aleshores Jaume Foguet March havia estat relegat a un paper secundari, però sembla que va mantenir un paper actiu en l'afer del Cardenal. El pare de les germanes Folch, Salvador Folch Roselló, fou un d'aquest voluntaris, encara recorden a la seva mare avisant-lo *-Salvador, pensa que tens tres fills-*. Fent cas omís a les advertències agafà una clau anglesa i se la posà darrera els pantalons simulant un arma de foc camí a la presó. Allí va tenir la oportunitat de saludar al Cardenal juntament amb altres persones del poble i transmetent-li un missatge de calma. L'avi de les germanes Folch, el carlista Anton Serra Foguet, també va decidir formar part d'aquest comitè de vigilància i arribat a la presó, preguntà al Cardenal si tenia

Moment de la col·locació de la placa recordant l'empresonament a Montblanc del cardenal Vidal i Barraquer

gana i si volia que li preparés unes sopes de farigola, el Cardenal acceptà l'ofertament i novament va enfilegar cap a casa per a preparar les sopes. Les germanes Folch que coneixien a Mossen Muntanyola, van explicar-li tot plegat després d'haver escrit la seva biografia, aquest últim lamentà no haver pogut incloure al llibre l'encert del conductor anònim que va donar el primer avís de socors.

La digitalització de la premsa local editada els anys 80 i 90 a Montblanc aporta més informació d'aquest episodi. Arribada la democràcia i amb el retorn de moltes persones de l'exili es tornava a parlar amb llibertat del que va passar a Montblanc aquell juliol de 1936. És el cas de Ramon Porte Dalmau (1898,1996), aquest montblanquí va pertànyer com hem dit més amunt al Comitè Antifeixista local en representació de la CNT. En una entrevista publicada a la revista *Espitllera* el febrer de 1987 explicava com va viure la detenció del Cardenal en la seva condició de màxima autoritat i les gestions realitzades per al seu lliurament als mossos d'esquadra de la Generalitat. Molt crític amb les memòries escrites pel també montblanquí Lluís Vives i Poblet, sentenciava que els milicians de l'Hospitalet foren detinguts i desarmats per un control del mateix comitè antifeixista. Eren joves de vint-i-pocs anys, un era germà dels Cano, una família anarquista de l'Hospitalet. Els milicians ingressaren a la presó unes hores fins que van ser documentats, després foren alliberats sopant a la fonda de l'estació de Montblanc, sense rebre cap amenaça.

Porté també recordava l'arribada del diputat del Parlament de Catalunya, el doctor Joan Soler i Pla exigint l'alliberament del Cardenal. Des del comitè antifeixista de Montblanc s'exigia un document signat de responsabilitat per la custòdia del Cardenal. Després d'una hora de discussió amb el diputat Porté va parlar telefònicament amb el conseller Ventura Gassol que li diguè, *-¿Però que no veieu que no té importància, amic Porté? Per què el voleu vosaltres? Però no veieu que la Generalitat i la CNT són amics?* Sense arribar a un acord, el mateix president Companys trucà a Montblanc a instàncies de Ventura Gassol demanant a Porté el lliurament. Després d'una conversa de quinze minuts, Companys accedí a enviar l'ordre signada amb un motorista. Quan es produí el lliurament del Cardenal, Porté ja dormia després de quatre dies en vetlla, s'encarregà de fer-ho Ramon Gaya. Porté afirmava *-No volien donar papers, sols de paraula, ni ell ni l'altre, i sabeu per què? Perquè tenien por-*.

Porté també relata la tornada dels milicians que havien estat desarmats dos o tres dies després de l'alliberament del Cardenal. Exigien les armes i explicacions a tot el que havia passat, es produí una forta discussió, Porté els escridassà *-Al front hauríeu d'estar! i no fotent el pinxo ni marcant pistola a Montblanc!* També Ramon Gaya del comitè els digué *-Nosaltres ja som grans, vinga va, ja sabem què fem... I no venim a casa vostra a arreglar res, caduscú a la seva'*. Sembla doncs que aconseguiren apaivagar els ànims i la cosa no va anar a més.

Treballant la hemeroteca trobem una entrevista que fa Lluís Carod Rovira al montblanquí Josep Folch i Folch just retornat del seu exili a Mèxic l'any 1975. Membre també del comitè antifeixista de Montblanc, aporta una altra vivència sobre els fets ocorreguts a la vila ducal, *-ara us explicaré el cas del cCardenal Vidal i Barraquer. Com que ell havia intervingut per atenuar la pena del nostre govern, durant el bienni negre, jo vaig decidir ajudar-lo. A Montblanc el vaig fer entrar a la presó perquè era el millor lloc on podia estar. Jo vaig marxar cap a Barcelona on hi havia el govern reunit i els vaig exposar el cas. Immediatament, el diputat doctor Soler i Pla va comparèixer a Montblanc, acompanyat per dos mossos d'esquadra, com a enviat especial de la Generalitat. Jo vaig pregar al cardenal i al seu acompanyant que es vestissin de paisà. Vam anar a cal sogre de l'ex-alcalde Ros, que era sastre, i d'allà era la roba de la seva mida. Cap a Barcelona, Cap a Itàlia en un vaixell [...] Anys després, en ple exili de tots dos, em*

van arribar notícies que el cardenal havia dit que em recordava sempre per haver-li salvat la vida. Es veu que m'havia beneït no sé quantes vegades!'-

Les germanes Folch, m'expliquen que quan es produí l'alliberament del Cardenal de la presó de Montblanc, aquest s'acomiajà amb les paraules *-allà on vagi resaré per vosaltres i les vostres famílies-*.

Bibliografia

- Andreu i Abelló, Carles. El Montblanc de Josep Folch i Folch. Revista *Espitllera*, març 1985, 29.
- Bergadà i Escrivà, Àngel. El bisbe Borràs. Revista *Espitllera*, agost 1987, 34.
- Carod Rovira, Lluís. Josep Folch i Folch. Revista *Espitllera*, març 1985, 29-30.
- Carod Rovira, Lluís. Josep Folch i Folch (i 2). Revista *Espitllera*, abril 1985, 25-26.
- Celdoni, Pep. Ramon Porté, el cor de la Revolta. Revista *Espitllera*, juny 1996, 6.
- Grau i Pujol, Josep Maria, Badia i Batalla, Francesc. *Diccionari biogràfic històric de Montblanc*. Fundació Martí l'Humà Tot Conca, 97.
- Martínez de Sas, Maria Teresa, Pagès i Blanch, Pelai, 2000. *Diccionari biogràfic del moviment obrer als països catalans*. Edicions Universitat de Barcelona. Publicacions de l'Abadia de Monserrat, 916.
- Mayayo i Artal, Andreu. Ramon Porté: Un segle de vida montblanquina. Revista *Espitllera*, juny 1996, 7-8.
- Muntanyola Ramon, 2017. Vidal i Barraquer cardenal de la pau (Volum II). Edició ampliada a cura de Josep Massot i Muntaner. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 23-59.
- Sifre, Francesc. A propòsit d'uns cartells (6). Revista *Espitllera*, juliol 1986, 36-40.
- Sifre, Francesc. A propòsit d'uns cartells (12). Revista *Espitllera*, febrer 1987, 37-40.
- Vallès i Martí, Josep Maria. Josep Antoni Miró Civit, el Fotent (procés jurídic militar). Revista *El Foradot*, setembre 2011, 18-21.